

PREDLOG
EVA: 2020-1711-0008

Na podlagi prvega in četrtega odstavka 37.a člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo in 95/15) in 112. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13 in 38/17) je Državni zbor Republike Slovenije sprejel

SKLEP

o izvajanju izjemnih pooblastil Slovenske vojske pri širšem varovanju državne meje

I

Varnostne razmere, ki so posledica zaostrenih zdravstvenih razmer zaradi epidemije COVID-19, zahtevajo, da pripadniki Slovenske vojske sodelujejo s Policijo pri širšem varovanju državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško in pri tem izvajajo pooblastila, določena v prvem odstavku 37.a člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo in 95/15).

Pripadniki Slovenske vojske pooblastila pod pogoji, ki so predpisani za policiste, izvajajo skupaj s Policijo v skladu z načrtom Policije in na podlagi usmeritev Policije na območju odsekov, sektorjev in sekcij ob slovenski Schengenski meji (državna meja med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško), ki so določeni v prilogi tega sklepa, v pasu 5 km zračne linije od mejne črte oziroma do najbližje cestne komunikacije, če cestne komunikacije v tem 5 km pasu zračne linije ni.

II

Pripadniki Slovenske vojske lahko pooblastila iz prvega odstavka 37.a člena Zakona o obrambi začnejo izvajati z dnem uveljavitve tega sklepa in jih izvajajo največ tri mesece.

III

Vlada Republike Slovenije o izvajanju pooblastil Slovenske vojske iz točke I tega sklepa seznanja delovni telesi Državnega zbora, pristojni za obrambo in notranje zadeve, in sicer s poročilom vsakih 14 dni po uveljavitvi tega sklepa in poročilom v enem mesecu po prenehanju izvajanja pooblastil v skladu s tem sklepom.

IV

Vlada Republike Slovenije v petih dneh po uveljavitvi tega sklepa določi pravila delovanja Slovenske vojske, ki bodo zagotovila, da se širše varovanje državne meje izvaja v skladu s točko I tega sklepa.

V

Ta sklep začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Priloga: Območja odsekov, sektorjev in sekcij

odsek	policijska postaja	sektor	opis sektorja	sekcija	opis sekcije
PU Koper	PP Koper	H/1	izliv Dragonje - Sv. Štefan, 9 km	H/1	izliv Dragonje - Sv. Štefan, 9 km
		H/2	Sv. Štefan - Mali Grižan, 53 km	H2/1	Sv. Štefan - izliv potoka Pastinjak v reko Dragonjo, 6 km
		H/3	hrib Mali Grižan - hrib Strahovica, 13 km	H2/2	izliv potoka Pastinjak v reko Dragonjo - hrib Strahovica, 14 km
PU Postojna	PP Ilirska Bistrica	H/4	hrib Mali Grižan - hrib Strahovica, 13 km	H2/3	hrib Strahovica - hrib Mali Grižan, 23 km
		H/5	hrib Strahovica - Vavkovec, 54 km	H/3	hrib Mali Grižan - hrib Strahovica, 13 km
		H/6	Vavkovec - Požarišče, 15 km	H4/1	hrib Strahovica - MP Starod, 14 km
		H/7	Kimičeta - Črni Potok pri Dragi, 23 km	H4/2	MP Starod - Dilet, 20 km
		H/8	Črni Potok pri Dragi - Doi, 55 km	H4/3	Dilet - Vavkovec, 20 km
		H/9	Prelesje - Griblje, 54 km	H/5	Vavkovec - Požarišče, 15 km
PU Novo mesto	PP Metlika	H/10	Griblje - Vahla, 70 km	H/6	Kimičeta - Črni Potok pri Dragi, 23 km
		H/11	Vahla - Blažovo brdo, 17 km	H7/1	Črni Potok pri Dragi (zajetje Čabranke) - MP Petrina, 30 km
		H/12	Mirčev križ - Premagovce, 20 km	H7/2	MP Petrina - Dol, 25 km
		H/13	Premagovce - Zelenjak, 72 km	H8/1	Prelesje - MP Vinica, 25 km
PU Celje	PP Brežice	H/14	Zelenjak - Nimno, 40 km	H8/2	MP Vinica - Griblje, 29 km
		H/15	Nimno - Macej, 35 km	H9/1	Griblje - MP Metlika, 12 km
		H/16	Veliki Belinovec - Mali Okuč, 24 km	H9/2	MP Metlika - Vahla, 58 km
		H/17	Mali Okuč - reka Drava pri Psičini, 24 km	H/10	Vahla - Blažovo brdo, 17 km
		H/18	reka Drava pri Psičini - Hermanci, 42 km	H/11	Mirčev križ - Premagovce, 20 km
		H/19	Presika - Gibina, 15 km	H12/1	Premagovce - MP Slovenska vas, 17 km
		J	morje	H12/2	MP Slovenska vas - reka Sava, 10 km
		L/1	Brnik	H12/3	reka Sava - Stara vas, 25 km
		L/2	Maribor	H12/4	Stara vas - Zelenjak, 20 km
		L/3	Portorož	H13/1	Zelenjak - Imeno, 25 km
		P/1	Koper luka	H13/2	Imeno - Nimno, 15 km
PU Murska Sobota	PP Ljutomer	H/1	morje	H14/1	Nimno - MP Rogatec, 14 km
		L/1	Brnik	H14/2	MP Rogatec - Veliki Belinovec, 21 km
		L/2	Maribor	H15/1	Veliki Belinovec - Lozine, 16 km
		L/3	Portorož	H15/2	Lozine - Mali Okuč, 8 km
		P/1	Koper luka	H16/1	Mali Okuč - Korenjak, 10 km
		P/2	Piran	H16/2	Korenjak - reka Drava pri Psičini, 14 km
		P/3	Izola	H17/1	reka Drava pri Psičini - MP Ormož, 12 km
		P/4	Koper pomol	H17/2	MP Ormož, MP Središče ob Dravi, 15 km
				H17/3	MP Središče ob Dravi - Hermanci, 15 km
				H18/1	Presika - MP Razkružje, 8 km
				H18/2	MP Razkružje - Gibina, 7 km
				H19/1	Dolnja Bistrica - Kot, 13 km
				H19/2	Kot - železniški most Petišovci, 10 km
		H19/3	železniški most Petišovci - tromeja SMH, 32 km		
		J	morje - Jadran Hrvaška	J/2	morje - Jadran Hrvaška
		L/1	Brnik	L/1	Brnik
		L/2	Maribor	L/2	Maribor
		L/3	Portorož	L/3	Portorož
		P/1	Koper luka	P/1	Koper luka
		P/2	Piran	P/2	Piran
		P/3	Izola	P/3	Izola
		P/4	Koper pomol	P/4	Koper pomol

OBRAZLOŽITEV

Razlogi za aktiviranje izjemnih pooblastil Slovenske vojske

Poleg trenutnih varnostnih razmer na področju migracij je eden od pomembnih razlogov pri predlogu aktivacije 37.a člena ZObr tudi situacija povezana z razglasitvijo epidemije oziroma izvajanje ukrepov zaježitve in obvladovanja epidemije COVID-19. Ta na eni strani pred policijo postavlja nove naloge in obveznosti (kontrolne točke na ostalih delih državne meje z Republiko Avstrijo, Republiko Italijo in Republiko Madžarsko, spremljanje konvojev...), po drugi strani pa so pripadniki slovenske policije, tako kot vsi ostali državljani, izpostavljeni tveganju obolezlosti z virusom, čeprav so v policiji izvedli vrsto preventivnih ukrepov, ki zagotavljajo, da bo vsaj del policistov ostal zdrav. Tako se koristijo vsi lanskoletni dopusti, del uslužbencev obveznosti opravlja z delom od doma. Nekaterim uslužbencem, ki niso policisti, pa je sporazumno odrejeno čakanje na domu. S takim pristopom se v policiji zagotavlja, da se tudi v primeru obolezlosti posameznih policistov (pri vsakem obolelem posamezniku, se mora v izolacijo poslati vse tiste, ki so predhodno bili v stiku z obolelim) in odsotnosti ne samo obolelega, ampak večjega števila pripadnikov policije, lahko zagotavlja njihovo nadomeščanje. Povsem jasno je, da pri takih trenutnih razmerah napotovanje in premeščanje dodatnih pripadnikov policije iz notranjosti na južno mejo ni mogoče. Prav tako zgolj sodelovanje Slovenske vojske s Policijo po četrtem odstavku 37. člena ZObr ne zadostuje, saj so se varnostne razmere tako poslabšale, da učinkovit nadzor državne meje brez dodatnih pooblastil pripadnikom Slovenske vojske ni več mogoč.

Ocenjuje se, da bi se z aktivacijo izjemnih pooblastil okrepila vloga Slovenske vojske pri njeni podpori pri varovanju državne meje, tako pri delu v mešanih patruljah s policisti, na opazovalnih točkah ter pri drugih oblikah dela. Slovenska vojska bi lahko bolj aktivno in učinkovito, vendar še vedno po načrtih policije, pod njenim vodstvom, po usmeritvah ter nadzorom policije, opravljala določena opravila v okviru njihove podpore pri varovanju meje. Vzpostavili bi lahko mobilne patrulje Slovenske vojske, ki bi v skladu z načrtom pod nadzorom policije patruljirale ob meji ter v veliko primerih tudi same opravile začasno omejitev gibanja migrantov, ki bi jih nato takoj predale policiji v nadaljnjo obravnavo in ji poročale o izvedenih pooblastilih. S takim načinom dela bi lahko zagotovili več policistov za obravnavo tujcev. Mobilne patrulje Slovenske vojske bi na ta način lahko nadzorovale večje območje kot iz dosedanjih opazovalnic. S tem bi dosegli tudi večjo mobilnost in odzivnost vojaških patrulj. Na območju izvajanja izjemnih pooblastil bi izvajanje nalog varovanja državne meje vodili, koordinirali in nadzorovali policisti, kar pomeni, da bi Slovenska vojska izjemna pooblastila izvajala skupaj s policijo. Neposredno poveljevanje vojakom in dodaten nadzor pa bi bilo v pristojnosti poveljnikov Slovenske vojske.

Slovenska vojska v nobenem primeru ne bo samostojno izvajala obravnavanih nalog (in pooblastil) oziroma v tem smislu kakorkoli posegala v sistem zagotavljanja notranje varnosti države, ki ostaja v izključni pristojnosti Policije.

Sodelovanje med policijo in Slovensko vojsko bo potekalo na način, da bo varovanje meje vodila, usmerjala in nadzirala policija. To pomeni, da bo v praksi na državnem nivoju sodelovanje pri varovanju meje vodila Generalna policijska uprava, ki bo navodila za delo na podlagi analiz tveganja in drugih operativnih podatkov ter spremljanja situacijske slike posredovala Poveljstvu sil Slovenske vojske oziroma Generalštabu Slovenske vojske. Na regionalnem nivoju bodo na ta način sodelovale policijske uprave s poveljstvi brigad. Na lokalnem nivoju pa bodo operativni vodje policijskih postaj, zadolženih za varovanje meje, poveljnikom na lokalnem nivoju posredovali navodila, ki bodo vključevala podatke za učinkovito preprečevanje in odkrivanje nezakonitih prehodov državne meje. Poveljniki bodo nato ta navodila skladno z notranjimi pravili Slovenske vojske posredovali izvedbenim enotam.

V operativno taktičnem načrtu sodelovanja policije in Slovenske vojske pri varovanju državne meje, ki bo izdelan v skladu s prvim odstavkom 37.a člena ZObr, bo določeno tudi sprotno obveščanje policije o uporabljenih pooblastilih. Prav tako bo določeno pisno sporočanje o uporabljenih izjemnih pooblastilih in posledicah njihove uporabe.

Ustavno sodišče Republike Slovenije je že odločilo (U-I-28/16-27 z dne 12. 5. 2016), da lahko pripadniki Slovenske vojske izvršujejo samo tista pooblastila, ki so določena v 37.a členu ZObr, ne pa tudi pooblastil, ki izhajajo iz obrambne funkcije Slovenske vojske, vključno z uporabo sile. Vojaška oseba ima, tako kot vsi drugi posamezniki, pravico do silobrana in dejanja v skrajni sili na podlagi

Kazenskega zakonika. Pripadniki Slovenske vojske bi tako lahko migrante opozarjali, da so nezakonito prestopili državno mejo, jih napotovali na določena mesta, in jim po potrebi začasno omejili gibanje na določenem kraju, upoštevajoč, da pri tem ne bi mogli uporabiti sile. Prav tako bi lahko ob prijemu večjih skupin tujcev sodelovali pri obvladovanju skupin in množic, na način, kot je to opredelilo Ustavno sodišče Republike Slovenije v navedeni odločbi.

Operativna vrednost podpore Slovenske vojske ob aktivaciji izjemnih pooblastil bi bila predvsem v tem, da bi:

- pripadniki Slovenske vojske lahko v koordinaciji s policijo ter pod njenim vodstvom, usmeritvami in nadzorom delovali pri pregledu terena, kot obliki dela. Glede na to, da so usposobljeni in imajo znanja na področju gibanja po terenu, bi lahko znatno pripomogli pri opravljanju nalog odkrivanja migrantov v gozdu (do sedaj odkriti tabori se nahajajo v gozdovih).
- pripadniki Slovenske vojske lahko opravili začasno omejitev gibanja (prijetje oseb, kot postopek in ne pooblastilo, bi izvedli brez uporabe telesne sile ali drugih prisilnih sredstev) in jih takoj predali policiji v nadaljnjo obravnavo.
- pripadniki Slovenske vojske lahko sodelovali pri obvladovanju skupine migrantov, brez uporabe prisilnih sredstev – silo bi lahko uporabili le v primerih silobrana in skrajne sile.
- pripadniki Slovenske vojske lahko skupaj s policisti aktivno sodelovali v postopku z osebo z opozarjanjem, napotovanjem in začasno omejitvijo gibanja.

Kadrovsko stanje v policiji

Z Resolucijo o dolgoročnem razvojnem programu policije do leta 2025 (Uradni list RS, št. 75/15) je določeno spodbujanje aktivne politike zaposlovanja, z vsakoletnim zaposlovanjem kandidatov za policiste, s ciljem približevanja vzdržni fluktuaciji kadra v policiji. Od 7. aprila 2017 je v veljavi tudi Uredba (EU) 2017/458 Evropskega parlamenta in Sveta, ki na mejnih prehodih na slovenski južni meji uvaja sistematično mejno kontrolo in poostren nadzor vseh potnikov ter spreminja dotedanje standarde opravljanja mejne kontrole. Prav tako se še vedno beleži povečanje ilegalnih migracij.

Za obvladovanje razmer in izpolnjevanje schengenskih zavez v policiji vsakoletno objavijo razpis za zaposlovanje policistov za izvajanje nalog varovanja meje. Vendar v policiji, zaradi doslej ugodne gospodarske situacije, že več let ne dosegajo načrtovane kvote zaposlitev, predvsem na področju varovanja meje. Od letno načrtovanih 100 zaposlitev policistov - kandidatov nadzornikov državne meje (NDM) uspejo letno zaposliti od 30 do 40 kandidatov, kar pa ne zadostuje, saj s tem ne uspejo povečati števila zaposlenih, upoštevajoč fluktuacijo kadra (upokojitve, odhodi policistov zaradi boljših pogojev in plačila v podjetjih ipd.).

Vsako leto v policiji objavijo razpis za zasedbo najmanj 100 delovnih mest policist SR – kandidat NDM za izvajanje nalog varovanja schengenske meje s ciljem, da bi popolnili vsa nezasedena schengenska delovna mesta z novimi zaposlitvami ali z notranjimi premestitvami. V letu 2015 so zaposlili 150 policistov – kandidatov NDM, 79 v 2016, 52 v 2017, 40 v 2018 in 10 v 2019. Skupaj so v petih letih zaposlili 331 novih policistov – kandidatov NDM za izvajanje nalog varovanja schengenske meje.

V sled navedenemu je v policiji nezasedenih skoraj 800 schengenskih delovnih mest. Slednje pa je v trenutnih razmerah in ob zgoraj opisani dinamiki zaposlovanja nemogoče popolniti.

Pri tem je treba izpostaviti, da je za varovanje južne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško zasedenost delovnih mest manj kot 75 %. Zato v policiji že vseskozi, za učinkovito in uspešno izvajanje nalog na meji, napotujejo policiste iz policijskih enot v notranjosti. Zaradi izvajanja ukrepov zaježitve in obvladovanja epidemije COVID-19 je tovrstno napotovanje trenutno onemogočeno, saj ti policisti izvajajo dodatne naloge v notranjosti, kakor tudi na meji z Republiko Italijo in Republiko Avstrijo.

Za popolnjevanje delovnih mest na območnih policijskih postajah v notranjosti, policija potrebuje dve leti za izobraževanje novih policistov. Pri tem je treba poudariti, da je povprečna starost zaposlenih že okoli 43 let, kar pomeni tudi veliko fluktuacijo zaradi upokojevanja, z višanjem povprečne starosti policistov pa je tudi vedno več policistov, ki imajo zdravstvene omejitve za delo, ki ga opravljajo.

Kadrovska podhranjenost enot se posebej izkaže v primerih nepričakovanih dogodkov, kot je bila begunska kriza in trenutno stanje, ki zahteva od policistov za obvladovanje razmer izredne napore. Kot že omenjeno, dodatno obremenitev predstavlja tudi vzpostavitev 13 kontrolnih točk na meji z Republiko Avstrijo in petih kontrolnih točk z Republiko Italijo. Policija se že ves čas poslužuje tudi vpoklica pomožnih policistov (trenutno okoli 540), vendar je pri tem zakonsko omejena glede števila dni, za katere se le te lahko vpokliče (največ 30 dni na leto). Navedene omejitve so bile v prvih dveh mesecih in pol že izkoriščene v višini okoli 70 %, zato je že pripravljen predlog ministrstva, da Vlada Republike Slovenije omogoči vpoklic za daljše časovno obdobje v skladu z drugim odstavkom 104. člena Zakona o organiziranosti in delu v policiji.

Policija zaradi epidemije bolezni COVID-19 izvaja vrsto aktivnosti in pri tem uporablja vse možne resurse, ki jih ima na voljo. Že sedaj samo za izvajanje nalog vezanih na epidemijo uporablja dnevno več kot 1.000 policistov. Za izvajanje nalog z odlokom uvedenih petih kontrolnih točkah z Republiko Italijo in 13 kontrolnih točkah z Republiko Avstrijo dnevno potrebuje več kot 250 policistov.

Pri zagotavljanju organiziranega spremstva potnikov in tovornih vozil čez ozemlje Republike Slovenije v njihove matične države je, v koordinaciji z različnimi tujimi varnostnimi organi (italijanskimi, hrvaškimi, madžarskimi, avstrijskimi, srbskimi ...) in po dogovorih z zunanjim ministrstvom ter tujimi diplomatskimi in konzularnimi predstavniki (predvsem Romunije, Ukrajine, Srbije, Bolgarije, Italije), 14. marca 2020, vzpostavila sistem konvojev tovornih vozil in njihovega policijskega spremstva, pri čemer sodelujejo predstavniki Finančne uprave RS in Družbe za avtoceste RS. Tako so od 14. marca, ko so bili uvedeni prvi ukrepi na mejah, pa do 30. marca 2020, do 6. ure, izvedli nadzorovan transport že 7.766 tovornih vozil. In sicer je bilo 2.131 tovornih vozil namenjenih proti Republikli Hrvaški in naprej v druge tranzitne države, 5.635 tovornih vozil pa so v teh dneh pospremili do meje z Republiko Madžarsko. Za izvajanje omenjene naloge policija potrebuje dnevno preko 70 policistov.

Pri zagotavljanju nadzora in kontrole izvajanja Odloka o začasni splošni prepovedi gibanja in zbiranja ljudi na javnih mestih in površinah v Republikli Sloveniji oziroma od 30. 3. 2020 Odloka o začasni splošni prepovedi gibanja in zbiranja ljudi na javnih mestih in površinah v Republikli Sloveniji ter prepovedi gibanja izven občin policija pri izvajanju prvih nujnih ukrepov za zajezitev širjenja virusa dnevno uporablja preko 700 policistov.

Glede na trenutne razmere so bile izčrpane že vse kapacitete znotraj policije (vključno s premestitvami in uporabo pomožne policije), utemeljeno pa je pričakovati, da se bodo varnostne razmere na področju migracij slabšale, aktivnosti policije pri izvajanju ukrepov zajezitve in obvladovanja epidemije pa se bodo povečevale.

Trenutno stanje na državni meji z Republiko Hrvaško

ZObr v 37. členu določa naloge vojske. Četrti odstavek istega člena določa, da Slovenska vojska lahko sodeluje s policijo pri širšem varovanju državne meje v notranjosti državnega ozemlja v skladu z načrti in po predhodni odločitvi vlade. Pripadniki Slovenske vojske pri opravljanju teh nalog nimajo policijskih pooblastil.

Od začetka migrantske krize leta 2015 Slovenska vojska sodeluje s policijo pri varovanju državne meje skladno z določili 37. člena ZObr, na podlagi Sklepa o izvajanju pooblastil Slovenske vojske pri širšem varovanju državne meje (VRS, št. 22500-4/2015/2 z dne 17. 10. 2015) in Sklepa o določitvi pravil delovanja Slovenske vojske pri podpori policiji pri širšem varovanju državne meje ter pri varovanju določenih objektov ali območij. Operativno taktični načrt sodelovanja policije s Slovensko vojsko vsebuje konkretne načine operativnega sodelovanja ter taktičnega sodelovanja med policisti in pripadniki Slovenske vojske pri neposredni izvedbi nalog.

Slovenska vojska policiji nudi tako kadrovske kot tudi tehnično pomoč pri varovanju meje, pri obravnavanju ilegalnih prehodov meje pa nima pooblastil. Pripadniki Slovenske vojske, ki sodelujejo s policijo v mešanih patroljah izključno varujejo postopek, ki ga izvajajo policisti, in niso še nikoli uporabili sile, ki jo smejo uporabiti le ob pogojih silobrana ali dejanje v skrajni sili. Poudariti velja, da sodelovanje pripadnikov Slovenske vojske pomeni veliko dodano vrednost za policijo, saj ta zaradi tega lahko organizira več patrolj za varovanje državne meje, kar ji posledično omogoča razporeditev patrolj na več točk, ki pomenijo tveganje za ilegalne migracije.

Policija tako na podlagi sodelovanja z vojsko izvaja skupno patroljiranje, opazovanje meje z uporabo brezpilotnih zrakoplovov (dronov) Slovenske vojske, delo na opazovalnicah in opazovanje državne meje s helikopterjem Slovenske vojske.

ZObr v 37.a členu opredeljuje izjemna pooblastila vojske in sicer določa, da lahko Državni zbor z dvotretjinsko večino navzočih poslancev, na predlog vlade odloči, da pripadniki Slovenske vojske, skupaj s policijo, izjemoma, pri širšem varovanju državne meje, v skladu z načrti in po predhodni odločitvi vlade izvajajo določena pooblastila, ki jih sicer določa Zakon o nalogah in pooblastilih policije za policiste. Pripadniki Slovenske vojske bodo v takem primeru lahko opozarjali, napotovali, začasno omejili gibanje oseb ter sodelovali pri obvladovanju skupin in množic. Pri izvajanju teh pooblastil in nalog tudi za pripadnike Slovenske vojske veljajo enake omejitve in pogoji izvajanja, kot to velja za policiste. Slovenska vojska bo o pooblastilih in nalogah, ki jih bo v skladu s tem členom izvajala, morala nemudoma obvestiti policijo.

Državni zbor lahko aktivira ta izjemna pooblastila vojske le v primeru, če to zahtevajo varnostne razmere. Pri aktivaciji navedenega člena gre za izjemen ukrep, ki sme trajati le nujno potreben čas za izvedbo, vendar ne več kot tri mesece. Vlada Republike Slovenije lahko Državnemu zboru predlaga podaljšanje tega obdobja, če bo ugotovila, da varnostne razmere še vedno to terjajo oziroma so izpolnjeni pogoji za podaljšanje izvajanja izjemnih pooblastil vojske.

Navedeno pooblastilo je namenjeno za učinkovito obvladovanje izjemnih varnostnih situacij, ko je treba poleg policije angažirati tudi Slovensko vojsko. Dane razmere terjajo izjemne ukrepe, ker je samo tako mogoče zavarovati varnost državljanov in drugih oseb, njihovo premoženje in varnosti države na splošno.

Obrazložitev izjemnih pooblastil vojske

Opozarjanje

Pri opozarjanju iz 1. točke prvega odstavka 37.a člena ZObr gre za policijsko pooblastilo iz tretje alineje prvega odstavka 33. člena oziroma 38. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol). Skladno s tem pooblastilom lahko pripadniki Slovenske vojske pri izvajanju obravnavanih nalog opozarjajo, zlasti fizične osebe, na okoliščine in ravnanja ali opustitev ravnanj, ki ogrožajo ali bi lahko ogrožale javni red, življenje, osebno varnost ali premoženje, pri tem pa uporabljajo tudi dopustna tehnična sredstva (megafone, opozorilne table, trakove).

Napotovanje

V skladu z navedeno določbo ZNPPol smejo policisti z ukazom fizičnim in pravnim osebam ter državnim organom dati navodila in zahtevati od njih ravnanja ali opustitev ravnanj, da bi opravili policijske naloge. Policisti ukazujejo neposredno ustno ali tudi z uporabo tehničnih sredstev ali na drug primeren način. Če je glede na okoliščine to mogoče, policisti ob ukazu navedejo razlog, zaradi katerega je potrebna določena storitev ali opustitev ravnanja, ter kakšni ukrepi bodo izvedeni ob neupoštevanju ukaza. Ukazi morajo biti jasni in kratki ter nedvoumno izraženi (prvi do četrti odstavek 39. člena ZNPPol). V skladu z drugim odstavkom 37.a člena ZObr tudi pripadniki Slovenske vojske pooblastilo napotovanja izvajajo pod pogoji, ki so v 39. členu ZNPPol predpisani za policiste. Pri razlagi tega pooblastila je treba upoštevati tudi namen, zaradi katerega je bilo pooblastilo dano, tj. pomoč policiji pri širšem varovanju državne meje. Glede na to, da pa ima termin ukaz na obrambnem področju vsebinsko drugačen pomen (gre za akt vodenja in poveljevanja, četrti odstavek 46. člena ZObr), poimenovanje pooblastila iz 2. točke prvega odstavka 37.a člena ZObr s terminom iz 39. člena ZNPPol ne bi bilo ustrezno. Upošteva jezikovno in namensko razlago ter drugi odstavek 37.a člena ZObr, je treba torej vsebino pooblastila napotovanja razumeti tako, da lahko pripadniki Slovenske vojske pod pogoji in na način iz 39. člena ZNPPol osebam zavezujoče pokažejo pot oziroma smer, kam naj gredo, in jim v okviru tega dajejo navodila in zahtevajo od njih ravnanja ali opustitev ravnanj, da bi opravili nalogo pomoči policiji pri širšem varovanju državne meje.

Začasno omejevanje gibanja oseb

Pooblastilo iz 3. točke prvega odstavka 37.a člena ZObr (začasno omejevanje gibanja oseb) je splošno policijsko pooblastilo iz osemnajste alineje prvega odstavka 33. člena oziroma 56. člena ZNPPol (začasna omejitev gibanja oseb). Določena sta namen pooblastila (izvedba drugega policijskega pooblastila ali drugega uradnega dejanja) in časovno trajanje. Omejitev sme trajati le

nujno potreben čas za izvedbo (drugega) policijskega pooblastila ali drugega uradnega dejanja, vendar največ 6 ur.

Tudi pooblastilo začasnega omejevanja gibanja oseb pripadniki Slovenske vojske na podlagi drugega odstavka 37.a člena ZObr izvajajo pod pogoji, ki veljajo za policiste. Upošteva se navedeno pripadniki Slovenske vojske pooblastilo začasnega omejevanja gibanja oseb izvršujejo tako, da lahko opravljajo vsa dejanja, ki jih 56. člen ZNPPol določa za policiste. Vendar pa je treba tudi pri razlagi vsebine tega pooblastila upoštevati namensko razlago. Člen 56 ZNPPol omogoča začasno omejevanje gibanja oseb v različnih primerih (izvedba prekrškovnega, kazenskega postopka, prekinitve potovanja, privedba, na športnih prireditvah, v tujih prostorih itd.). Namen podelitve posameznih pooblastil pripadnikom Slovenske vojske po 37. a členu ZObr je zgolj pomoč policiji pri širšem varovanju državne meje. Zato je treba tudi vsebino pooblastila iz 3. točke prvega odstavka 37.a člena ZObr razlagati tako, da lahko pripadniki Slovenske vojske v okviru tega pooblastila izvršujejo le tista dejanja, ki zasledujejo namen (cilj) širšega varovanja državne meje, in da gre le za pomoč policiji pri tej nalogi. Tega namena ne zasledujejo dejanja iz drugega odstavka (privedba v kazenskem in prekrškovnem postopku ter na podlagi naloga pristojnega organa), prve alineje tretjega odstavka (zadržanje v kazenskem postopku), šestega odstavka (začasna omejitev gibanja oseb v tujem stanovanju in drugih prostorih) in sedmega odstavka (posebni primeri začasne omejitve gibanja po ZNPPol) 56. člena ZNPPol. Zato pripadniki Slovenske vojske teh dejanj v okviru pooblastila iz 3. točke prvega odstavka 37.a člena ZNPPol ne morejo izvrševati.

Sodelovanje pri obvladovanju skupin in množic

ZObr v 4. točki prvega odstavka 37.a člena določa pooblastilo sodelovanja pri obvladovanju skupin in množic. Gre za pooblastilo v zvezi s policijskimi pooblastili uporabe prisilnih sredstev. Člen 90 ZNPPol določa, da smejo policisti za vzpostavitev javnega reda, ko je ta huje in množično kršen, proti množici poleg sredstev za vklepanje in vezanje, telesne sile, plinskega razpršilca, palice ali službenega psa uporabiti tudi konjenico, posebna motorna vozila, vodni curek ali druga plinska ter druga z zakonom določena sredstva za pasivizacijo. ZNPPol torej za izvajanje te naloge dopušča policistom uporabo tako večine prisilnih sredstev proti posamezniku kot tudi prisilnih sredstev proti množici, vključno z uporabo strelnega orožja (90. in 97. člen ZNPPol).

Točka 4 prvega odstavka 37.a člena ZObr pripadnikom Slovenske vojske omogoča sodelovanje pri obvladovanju skupin in množic. V skladu z drugim odstavkom 37.a člena ZObr pripadniki Slovenske vojske pooblastila, tudi pooblastila iz 4. točke prvega odstavka 37.a člena ZObr, izvajajo pod pogoji, ki so predpisani za policiste. Za policiste ZNPPol ureja obvladovanje množic s prisilnimi sredstvi v okviru poglavja, ki natančno in določno ureja posebno skupino policijskih pooblastil, tj. prisilnih sredstev. Glede na prvi in drugi odstavek 37.a člena ZObr tudi pripadniki Slovenske vojske pooblastilo sodelovanja pri obvladovanju skupin in množic izvršujejo na enak način, kot policisti obvladujejo množice, vendar nikoli samostojno, temveč vedno skupaj s policijo. Kadar pripadniki Slovenske vojske izvršujejo pooblastila iz 37.a člena ZObr, gre torej za izvrševanje pooblastil, s katerimi se zagotavlja notranja varnost države in za katera je primarno pristojna policija. Zato pripadniki Slovenske vojske v tem primeru lahko izvršujejo samo tista pooblastila, ki jim jih podeljuje 37.a člen ZObr, ne pa tudi pooblastil, ki izhajajo iz obrambne funkcije Slovenske vojske, vključno z uporabo sile. Pripadniki Slovenske vojske torej v okviru sodelovanja pri obvladovanju skupin in množic ne morejo uporabljati orožja in drugih prisilnih sredstev, ki jih za pripadnike Slovenske vojske določajo predpisi z obrambnega področja. Zato zanje ne veljajo pravila o uporabi orožja iz 51. člena ZObr in pravila o uporabi drugih prisilnih sredstev, ki jih urejajo Pravila. Seveda pa ima vojaška oseba tako kot vsi drugi posamezniki pravico do silobrana in skrajne sile na podlagi Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 54/15 in 6/16 – popr. – KZ-1).

Sodelovanje Slovenske vojske s policijo pri širšem varovanju državne meje ne pomeni "izvirne" naloge, ki bi izhajala iz obrambne funkcije Slovenske vojske, temveč gre za izvrševanje pooblastil, s katerimi se zagotavlja notranja varnost države in za izvrševanje katerih je primarno pristojna policija. Zato se tudi pooblastila Slovenske vojske iz prvega odstavka 37.a člena ZObr izvršujejo pod pogoji, ki so predpisani za policiste, tj. v skladu z ZNPPol in Pravilnikom, upošteva se seveda namen podelitve teh pooblastil, ki je zgolj pomoč policiji pri širšem varovanju državne meje. Tudi prvi odstavek 37.a člena ZObr določa, da pripadniki Slovenske vojske izvajajo podeljena pooblastila le izjemoma, skupaj s policijo.

Obveščanje, poročanje in nadzor

Po uveljavitvi Sklepa o izvajanju izjemnih pooblastil Slovenske vojske pri širšem varovanju državne meje bo Vlada Republike Slovenije sprejela sklep o določitvi pravil delovanja slovenske vojske pri podpori policiji pri širšem varovanju državne meje (v nadaljevanju: Pravila delovanja).

Pravila delovanja pomenijo povzetek bistvenih določb pravnega reda Republike Slovenije v povezavi z uporabo Slovenske vojske pri izvajanju izjemnih pooblastil Slovenske vojske pri širšem varovanju državne meje, ki je potreben za določitev pogojev podpore Slovenske vojske policiji v konkretni nalogi. Ta Pravila delovanja so usmeritve poveljnikom, ki opisujejo parametre, znotraj katerih lahko deluje Slovenska vojska pri izvajanju nalog pri širšem varovanju državne meje. Kadar so izdane kot prepovedi, pomenijo ukaz za neizvršitev določenega delovanja. Če so izdane kot dovoljenja, predstavljajo pooblastilo za poveljnike, da izvedejo konkretne in določne postopke, če ocenijo, da je to potrebno za izvedbo naloge.

Pravila delovanja dovoljujejo uporabo primerne in prepričljivega načina delovanja v posebnih situacijah, če je to potrebno, da Slovenska vojska v skladu z načrti in v sodelovanju s policijo, izvede svoje naloge pri širšem varovanju državne meje. Pravila delovanja določajo tudi okoliščine, v katerih je vojaško osebje izjemoma, ob že navedenih pogojih silobrana ali skrajne sile, upravičeno uporabiti silo.

Pravila delovanja kot taka pojasnjujejo pravila, načela, odgovornosti in definicije pravil delovanja ter določajo pristojnosti za delovanje enot Slovenske vojske pri podpori policiji pri širšem varovanju državne meje, kjer slovenska vojska izvaja konkretne naloge opredeljene z načrtom.

Opravljanje vojaške službe (torej tudi izvajanje obravnavanih nalog) temelji na strogih načelih enostarešinstva, subordinacije in obveznega izvrševanja ukazov. V tem smislu bo ustrezno izvrševanje obravnavanih nalog oziroma pooblastil zagotavljala tudi poveljniška odgovornost, v okviru katere je zagotovljen tudi stalen nadzor nad zakonitim in pravilnim izvajanjem navedenih pooblastil, vključno z določitvijo korektivnih ukrepov v primerih morebitnih kršitev. Vse morebitne kršitve pri izvajanju pooblastil bodo, preiskala skupna telesa, ki jih bodo sestavljali strokovnjaki Ministrstva za notranje zadeve in Ministrstva za obrambo. Skladno z ZObr in drugimi predpisi so pripadniki Slovenske vojske za nezakonito ali nepravilno delo kazensko, prekrškovno, disciplinsko in odškodninsko odgovorni.

Območje izvajanja izjemnih pooblastil

Kot je pojasnilo Ustavno sodišče Republike Slovenije v odločbi U-I-28/16-27 z dne 12. 5. 2016 je vsebino pojma »širše varovanje državne meje« mogoče razložiti z upoštevanjem vsebine in obsega pooblastil pripadnikov Slovenske vojske po prvem odstavku 37.a člena ZObr, namena konkretne aktivacije Slovenske vojske po 37.a členu ZObr ter varnostnih razmer iz prvega odstavka 37.a člena ZObr. Širše varovanje državne meje je torej nedoločen pravni pojem, katerega vsebino je treba določiti v vsakem konkretnem primeru aktivacije Slovenske vojske po 37.a členu ZObr. Vsebina naloge širšega varovanja državne meje in območje opravljanja te naloge sta tako odvisna predvsem od tega, katere varnostne razmere zahtevajo pomoč Slovenske vojske pri varovanju državne meje. To pomeni, da konkretne varnostne razmere določijo tako področje kot tudi območje delovanja Slovenske vojske po 37.a členu ZObr. Za konkretni primer aktivacije Slovenske vojske po 37.a členu ZObr zaradi begunske oziroma migrantske krize to pomeni, da lahko pripadniki Slovenske vojske izvajajo pooblastila iz prvega odstavka 37.a člena ZObr na meji in ob njej, kjer so osebe, za katere obstaja sum, da so nezakonito prestopile državno mejo zalotene, in drugje, kjer se izvajajo aktivnosti, ki so povezane z nezakonitimi prehodi beguncev oziroma migrantov (sprejemni in nastanitveni centri, centri za tujce, migracijske poti, prevozi beguncev oziroma migrantov ...).

Pri določanju območja varovanja državne meje je treba upoštevati Zakon o nadzoru državne meje in Zakonik o schengenskih mejah. Slednji definira varovanje meje kot varovanje meje med mejnimi prehodi in varovanje mejnih prehodov izven določenega delovnega časa, da se osebam prepreči izognitev mejni kontroli. Na tej podlagi ima policija izdelano strategijo varovanja meje konkretne odseki po policijskih upravah, ki so nadalje razdeljeni na sektorje in sekcije z natančnim opisom sekcij.

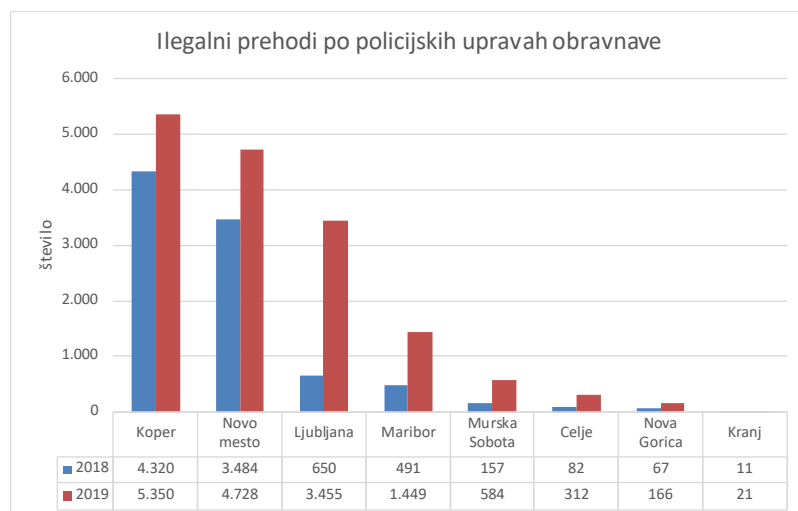
V skladu s drugim odstavkom točke I bodo pripadniki Slovenske vojske pooblastila pod pogoji, ki so

predpisani za policiste izvajali skupaj s Policijo v skladu z operativno taktičnim načrtom Policije in pod vodstvom, usmerjanjem in nadzorom Policije, na območju odsekov, sektorjev in sekcij, ki so v prilogi sklepa. Pooblastila bodo izvajali v pasu 5 km zračne linije od mejne črte ali oziroma do najbližje cestne komunikacije, če cestne komunikacije v tem 5 km pasu zračne linije ni.

Varnostne razmere – pregled stanja

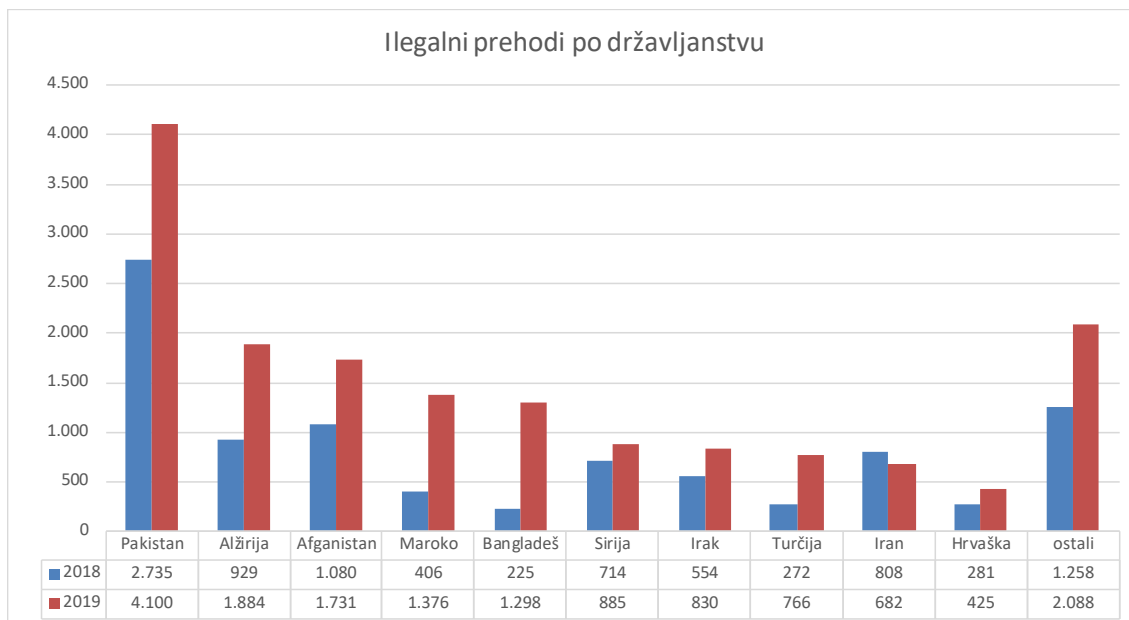
Situacija na področju nezakonitih migracij v Republiki Sloveniji v letu 2019

V letu 2019 je policija obravnavala 16.065 ilegalnih prehodov¹. Število ilegalnih prehodov se je povečalo za 73,5 odstotkov glede na leto 2018, ko je bilo obravnavanih 9.262 ilegalnih prehodov. Podatki so razvidni iz grafikona, iz katerega je razvidno predvsem izrazito povečanje števila na območju PU Ljubljana ter povečanje števila ilegalnih prehodov na PU Koper in PU Novo mesto. PU Koper je obravnavala tretjino vseh ilegalnih prehodov, sledi PU Novo mesto z 29 odstotki in PU Ljubljana z dobro petino vseh ilegalnih prehodov.

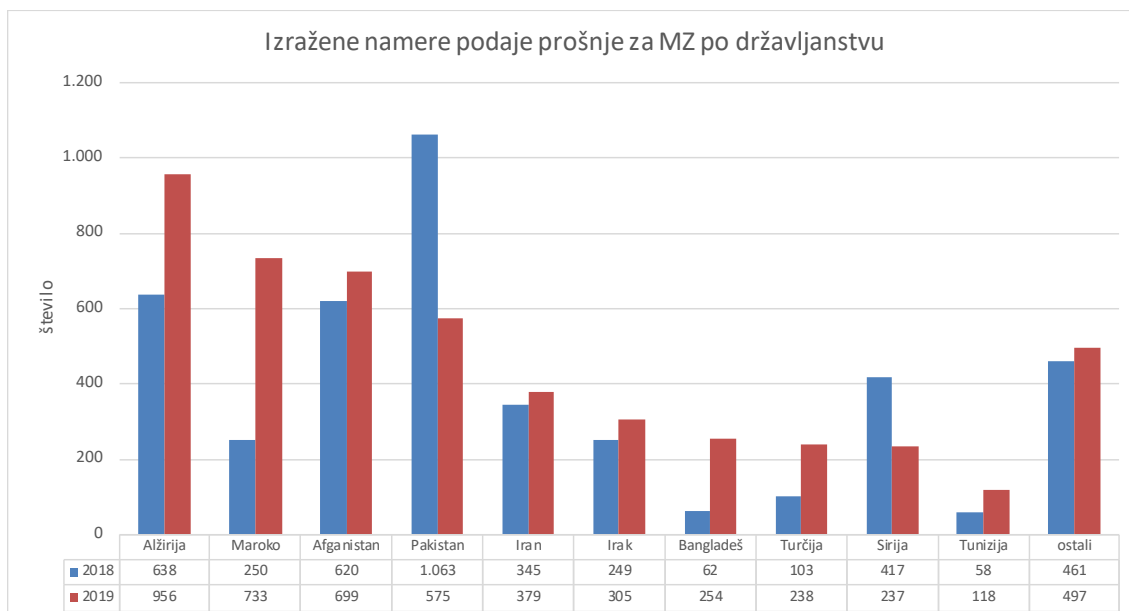

Struktura ilegalnih migrantov po državljanstvu se je v letu 2019 opazno spremenila, prevladovali so predvsem državljani Pakistana, ki zavzemajo delež četrtiline vseh. Državljanji Pakistana so se uveljavili na območju Zahodnega Balkana, predvsem z ustvarjanje svoje mreže organizacije ilegalnih prehodov. Uveljavila se je pot državljanov Maroka in Alžirije čez območje zahodnega Balkana. V strukturi po državljanstvu so se z opaznim povečanjem pojavili državljani Bangladeša.

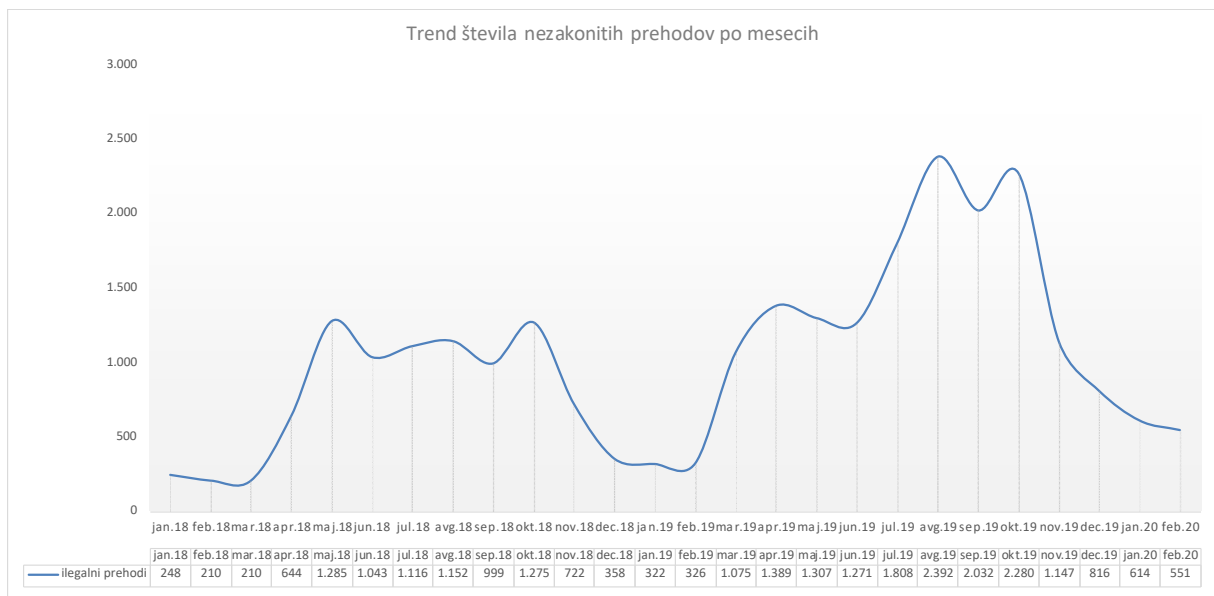
¹ statistični podatki za to analizo so bili pridobljeni med 21.1.2020 in 27.1.2020, gre za letne podatke 2019 v primerjavi z letom 2018

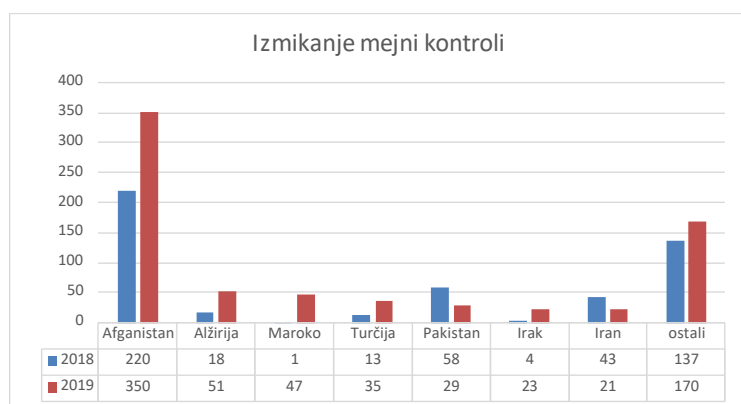
Obravnavalo se je 4.991 **izraženih namer podaje prošnje za mednarodno zaščito**. Število se je povečalo za 17 odstotkov od leta 2018. Takrat je bilo izraženih 4.266 namer. Tu prevladujejo državljani Alžirije in Maroka.

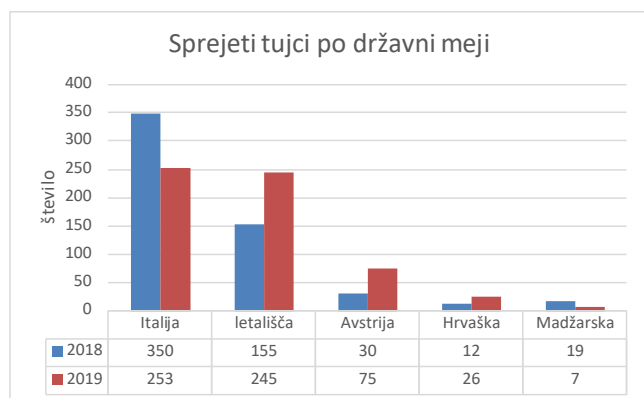
Trend števila ilegalnih prehodov izkazuje sezonski upad števila ilegalnih prehodov, vendar se je očitno v zadnjih dveh letih ta nadaljeval s strmim porastom števila v spomladanskih mesecih.

Obravnavalo se je 726 primerov izmikanja mejni kontroli, za 47 odstotkov več kot v letu 2018. Takrat je bilo obravnavanih 494 primerov izmikanja mejni kontroli. Med tistimi, ki se skušajo izmakniti mejni kontroli, je daleč največ državljanov Afganistana, ki zavzemajo skoraj polovico vseh. Sledijo državljani Alžirije in Maroka, število obeh slednjih se je opazno povečalo, modus se uveljavlja.

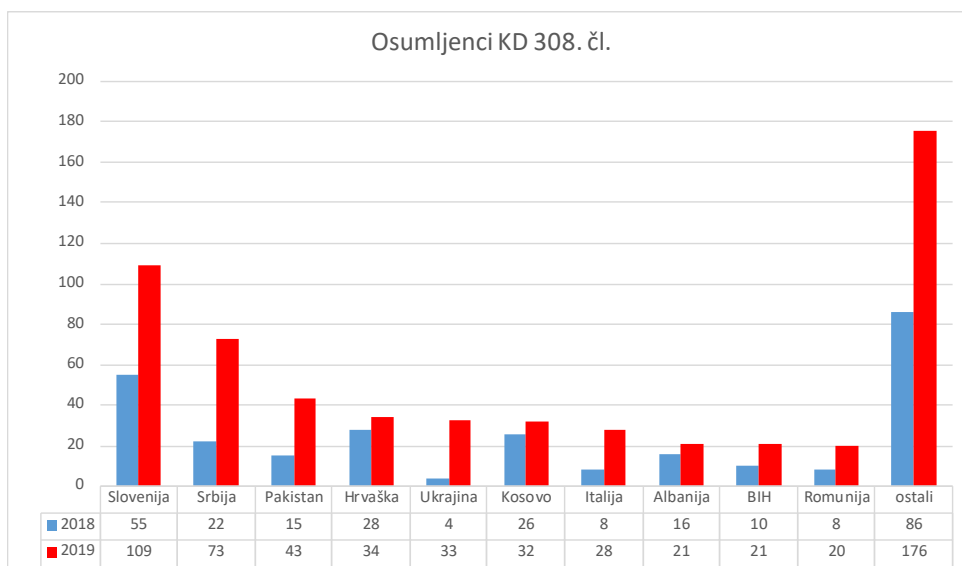
Od sosednjih varnostnih organov je bilo v letu 2019 sprejetih 606 tujcev. Število je za sedem odstotkov večje od v letu 2018 sprejetih 566 tujcev. Trend povečevanja števila sprejetih tujcev se je umiril. Povečalo se je predvsem število tujcev, sprejetih na zračnih mejah in od avstrijskih varnostnih organov. Skoraj polovica tujcev je bila sprejeta iz Italije, vendar se je število opazno zmanjšalo.

Sosednjim varnostnim organom je policija izročila 11.149 tujcev, število se je povečalo za 131,7 odstotkov. Razumljivo je kar 99 odstotkov vračanja potekalo na meji s Hrvaško, število je skoraj trikrat večje kot v letu 2018. Situacija na področju učinkovitosti vračanja je razmeroma ugodna.

Problematika organiziranih nedovoljenih migracij se je drastično povečala, od leta 2018 se beleži 112 odstotni porast števila. V letu 2018 je bilo za kaznivo dejanje Prepovedan prehod meje in ozemlja države obravnavanih 278 osumljencev, v lanskem letu pa kar 590 osumljencev. Med osumljenci prevladujejo državljani Slovenije, Srbije, Pakistana, šele na četrtem mestu so državljani Hrvaške.

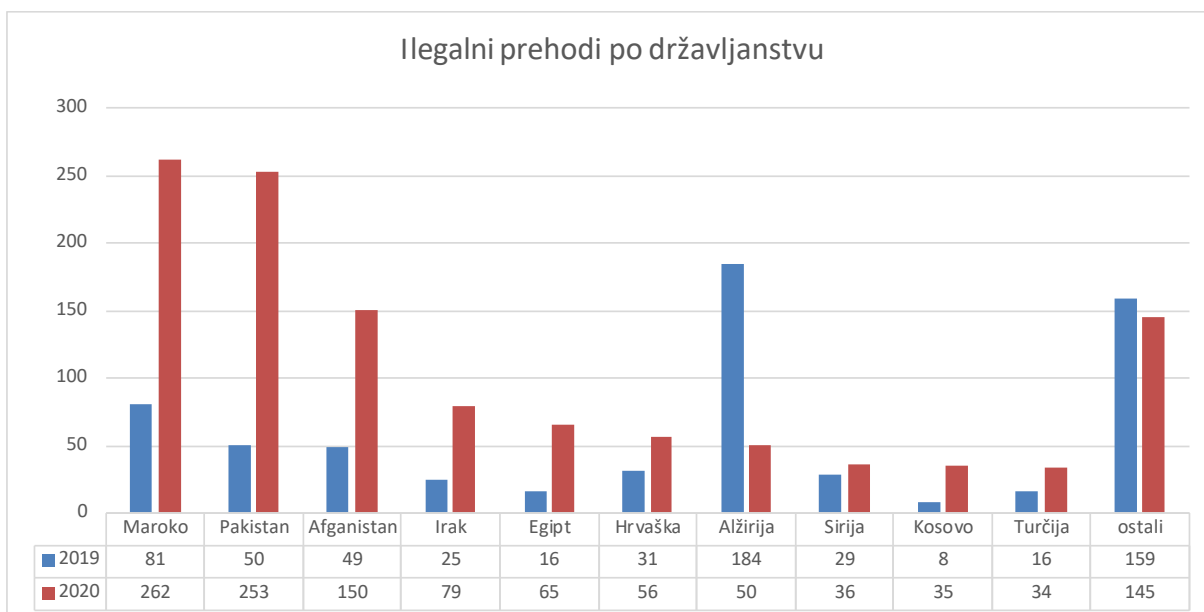
Podatki so razvidni iz grafikona.

Situacija v prvih dveh mesecih letošnjega leta²

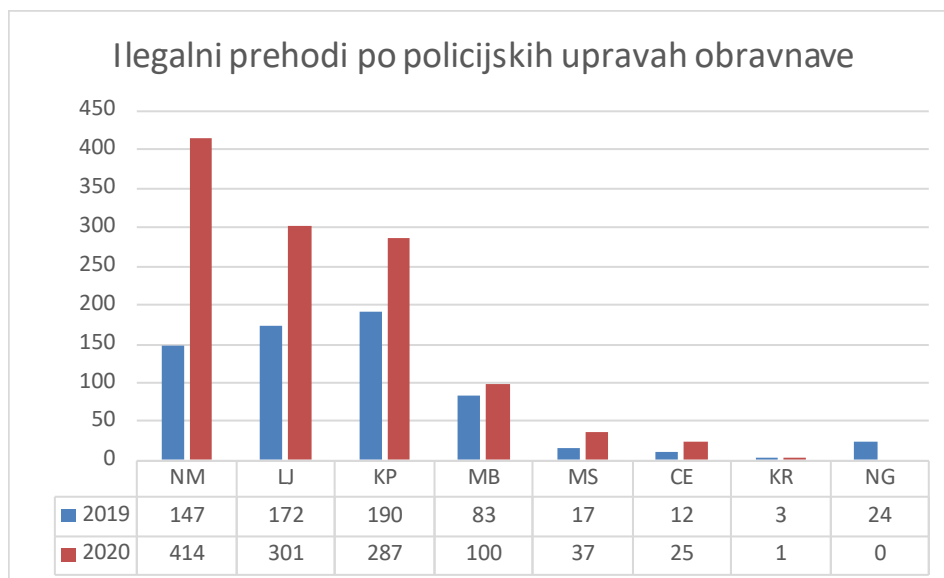
V obdobju od 1.1.2020 do 29. februarja 2020 so policisti na območju Republike Slovenije obravnavali 1.165 (648) ilegalnih prehodov državne meje. Število se je glede na prva dva meseca leta 2019 povečalo za 79,8 odstotkov.

V prvih dveh mesecih letos so bili najpogosteje obravnavani državljani Maroka, Pakistana in Afganistana. Državljanji Maroka in Pakistana zavzemata vsak delež dobre petine vseh.

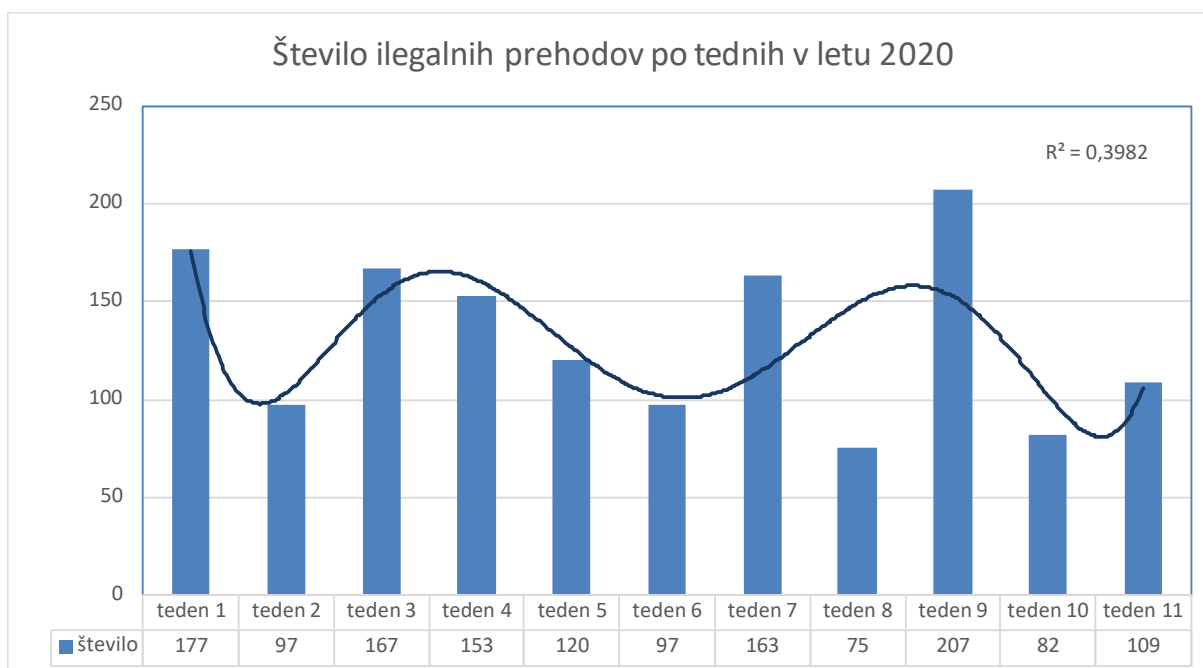

² podatki so bili pridobljeni 17.3.2020, z naknadnimi vnosi podatkov se bodo spremenili

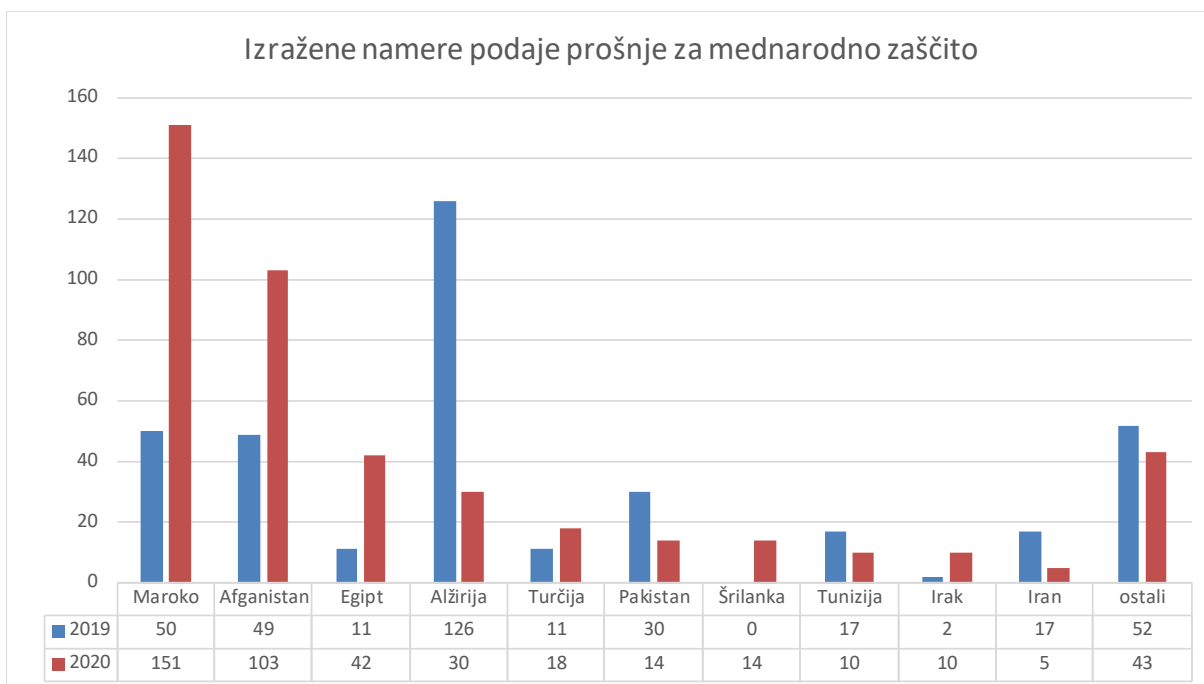
Največ ilegalnih prehodov so obravnavale PU Novo mesto (35 odstotkov), PU Ljubljana (dobro četrtino) in PU Koper (četrtno). Letos se je spremenila tako struktura po državljanstvu kot tudi razporeditev po policijskih upravah. Podatki so razvidni iz grafikona.

Trend števila ilegalnih prehodov v letošnjem letu (tedni obdobja od 30.12.2019 do 15.3.2020) je prikazan v naslednjem grafikonu.

V prvih dveh mesecih letos je 440 ilegalnih migrantov izrazilo namero podaje prošnje za mednarodno zaščito. Med njimi je bilo največ državljanov Maroka. V enakem obdobju lani je bilo obravnavanih 365 namer, število se je povečalo za 20,5 odstotkov. Navedeni ilegalni migranti so bili v nadaljnji postopek predani pristojnemu organu s področja mednarodne zaščite.

Trend števila ilegalnih prehodov je v zadnjem obdobju še vedno v sezonskem upadu, vendar gre za večje izhodiščno število kot lani. Pričakovanja glede nadaljevanja trenda so negotova, tudi zaradi situacije zaradi epidemije COVID-19.

Od sosednjih varnostnih organov je policija sprejela 89 oseb, med katerimi je bilo šest slovenskih državljanov. Med sprejetimi prevladujejo alžirski državljani. Največ sprejetih je bilo na zračnih mejah.

Sosednjim varnostnim organom je bilo izročenih 758 tujcev, v lanskem enakem obdobju je bilo izročenih 320 tujcev. Med izročenimi opazno prevladujejo državljani Pakistana, Afganistana in Maroka.

Letos je policija v prvih dveh mesecih obravnavala 49 osumljencev kaznivega dejanja Prepovedano prehajanje meje in ozemlja države. Med njimi prevladujejo slovenski in hrvaški državljani. Lani v

enakem obdobju je bilo obravnavanih 41 osumljencev.

Situacija v tranzitnih državah

Turčija: na situacijo bistveno vpliva turška ofenziva v sirski provinci Idlib in na severu Sirije. Migracijski potencial sirskih beguncev se povečuje. Poleg tega je situacija rezultat izsiljevanja predsednika Erdogana z odprtjem meja proti Evropi. Velja skupna ugotovitev, da turški varnostni organi s svojimi ukrepi spodbujajo nedovoljene migracije proti Grčiji. Situacija je povzročila dodatnih milijon razseljenih oseb na tem območju, migracijski potencial je bistveno povečan.

Po nepreverjeni informaciji turških pristojnih organov naj bi okoli 76.000 ilegalnih migrantov krenilo iz notranjosti Turčije proti grški meji. Turčija je na mejo z Grčijo napotila okoli 1.000 pripadnikov elitnih policijskih sil.

Pričakovati je bistveno preusmeritev poti nedovoljenih migracij iz poti po morju na egejske otoke na kopensko pot iz območja Edirne.

Grčija: v preteklem letu so grški varnostni organi obravnavali 73.626 ilegalnih prehodov iz Turčije, od tega 60.151 po morju in 13.475 po kopnem. Na morskih poteh so prevladovali državljani Afganistana in Sirije, na kopenskih poteh pa turški državljani.

Trenutna situacija na meji med Turčijo in Grčijo je zaostrena. Turški varnostni organi so dali ilegalnim migrantom navodilo, da mejo prestopijo na čim manjšem območju v obliki klina, da si olajšajo nasilen prestop meje.

Grški varnostni organi so na mejo s Turčijo napotili dodatne sile, zato se je stopnja nadzora severnih kopenskih meja zmanjšala. To povečuje možnosti ilegalnih prehodov proti Albaniji in Severni Makedoniji, predvsem zaradi ilegalnih migrantov, ki so bili iz egejskih otokov premeščeni v notranjost države ali so tja prispeli po drugi poti. Obstaja možnost organiziranja »karavan« preko socialnih medijev in izraba trenutne situacije na ta način.

Situacija na morskih mejah – egejskih otokih se je poslabšala. Število ilegalnih migrantov se je povečalo, več tisoč ilegalnih migrantov v Turčiji čaka na možnost plovbe proti egejskim otokom. Turški varnostni organi so podvzeli nekatere ukrepe za zaježitev tega toka nedovoljenih migracij. Situacijo otežujejo protesti lokalnega prebivalstva.

Ukrepi v Grčiji:

- maksimalno intenziviranje ukrepov za nadzor morske in kopenske meje, vključno z aktiviranjem vojske, dodatnimi policijskimi silami, vodniki službenih psov in prevoznimi sredstvi ter nameščanje dodatnih ograj na meji in uporaba prisilnih sredstev za preprečevanje nedovoljenih migracij,
- enomesečni suspenz sprejema prošenj za mednarodno zaščito,
- takojšnje vračanje brez registracije ilegalnih migrantov,
- zaprosilo na Frontex za napotitev enot za hitro posredovanje (agencija je že sprožila proces, izvršni direktor je 2.3.2020 izdal sklep o aktiviranju enot za hitro posredovanje, obseg bo določen z operativnim načrtom),
- obravnava situacije na Svetu za zunanje zadeve.

Na turško – grško mejo so bile napotene enote agencije Frontex (uradniki držav članic) za hitro posredovanje. Situacija se je začasno umirila na kopenskih mejah, medtem ko je na egejskih otokih močno zaostrena zaradi bistvene prekoračitve kapacitet nastanitve, nemirov in različnih varnostnih dogodkov (protesti, požari, nasilje...).

Severna Makedonija: obravnavali so 24.516 ilegalnih migrantov v 2019. Obseg nedovoljenih

migracij se je povečal za 46 odstotkov. Obseg nedovoljenih migracij se v zadnjem obdobju ni bistveno spremenil.

Makedonski varnostni organi so poostriili nadzor svoje meje z Grčijo. V Severni Makedoniji so v zadnjem tednu obravnavali 514 ilegalnih prehodov na območju Bogorodice in 159 na območju Dojrana. Makedonska policija je poleg obstoječih enot vojske na mejo napotila okrepitev z intervencijsko policijo (njihov PPE). Tam deluje tudi 112 tujih policistov, šest tudi iz Slovenije.

Makedonski pristojni organi izvajajo testiranje v omejenem obsegu in zapirajo javne prostore (trgovske centre in podobno), zaprli so izobraževalne ustanove. Izvajajo ukrepe omejevanja javnega druženja in ukrepe s področja izolacije, kakršne je Slovenija izvajala v preteklem tednu.

Kapacitete varnostnih organov omejujejo aktivnosti glede predvolilnega obdobja.

Bolgarija: število ilegalnih prehodov iz Turčije še naprej ostaja relativno nizko, v primerjavi z državami zahodnega Balkana. Hkrati so v 2019 obravnavali 2.495 prošenj za mednarodno zaščito, vendar samo 40 ilegalnih prehodov. Tudi sedaj situacija ostaja mirna, število odkritih ilegalnih prehodov je zanemarljivo. Kljub temu so nadzor meje s Turčijo okrepili z napotitvijo dodatnih varnostnih sil, vključno z uvedbo stanja pripravljenosti bolgarske vojske.

Albanija in Kosovo sta postali pomembni tranzitni državi za nedovoljene migracije, ki potekajo relativno zelo hitro in z močno podporo organizatorjev nedovoljenih migracij. Albanija je v prvih dveh mesecih obravnavala okoli 2.500 ilegalnih migrantov, okoli 1.000 januarja in okoli 1.500 februarja. Skoraj polovica je bilo državljanov Sirije.

Pripravili so kapacitete za namestitvev okoli 30.000 migrantov, v obravnavo so vključili tudi pristojne organe s področja javnega zdravja.

Albanija ima po zadnjih podatkih 51 okuženih ljudi, za obvladovanje situacije je uvedla policijsko ura. Nekatera mesta so dali v izolacijo. Zapirajo javna mesta (lokale in podobno). Zaprla je vse kopenske mejne prehode. Ukrepi se zdijo ustrezni.

Srbija: samo v mesecu februarju letos so obravnavali 1.405 novih prosilcev za mednarodno zaščito. Iz Bolgarije jih je prišlo 28, iz Severne Makedonije 574 in iz Kosova 793 ter okoli 10 po zračni poti. Število je rekordno vse od začetka poročanja. Izrazito je povečanje števila prispelih iz Kosova, ki je prvič postala najbolj ogrožena meja.

V letu 2019 so prejeli 12.973 izraženih namer podaje prošenj in samo 252 dejansko podanih prošenj za mednarodno zaščito. Tujci s tem izrabijo možnost začasnega zakonitega zadrževanja v državi za nadaljnje ilegalne prehode. Med njimi je bilo največ državljanov Irana, Afganistana, Bangladeša, Iraka in Turčije.

Januarja so obravnavali 9.961, februarja 10.682 in marca po zadnjih podatkih 4.843 ilegalnih migrantov, obseg je bistveno povečan. V zadnjem tednu so obravnavali 575 ilegalnih migrantov, praviloma jih vračajo brez bistvene obravnave.

Nastanitvene kapacitete prosilcev za mednarodno zaščito so polne, nastanjenih je okoli 6.000 tujcev.

Več kot 2.000 ilegalnih migrantov je v Beogradu kupilo vozovnice za javni prevoz proti severnemu in severozahodnemu delu države, kar kaže na potencial nedovoljenih migracij proti Hrvaški in Madžarski. Iz Bosne in Hercegovine se je v Srbijo v obdobju od lanskega oktobra do letošnjega februarja vrnilo okoli 2.700 ilegalnih migrantov zaradi pomanjkanja nastanitvenih kapacitet in slabih vremenskih razmer v Bosni in Hercegovini.

Srbija beleži 31 obolelih po zadnjih podatkih. Testiranje je omejeno, ukrepi javnega zdravja niso učinkoviti. Zaprli so 44 manjših mejnih prehodov s sosednjimi državami.

Črna Gora: v lanskem letu varnostni organi obravnavali 2.539 ilegalnih prehodov. Med njimi je največ državljanov Maroka in Sirije. Ilegalni migranti prihajajo predvsem iz smeri Soluna preko Albanije in so namenjeni naprej po balkanski migracijski poti proti zahodnim državam EU. Odkar so na mejo z Albanijo napotili tudi vojsko, je število ilegalnih prehodov bistveno upadlo, nedovoljene migracije so se preusmerile proti Kosovu.

Madžarska: Število nezakonitih prestopov državne meje, predvsem na meji s Srbijo, se je v lanskem letu močno povečalo tudi na Madžarskem, saj so obravnavali 12.357 ilegalnih migrantov. Ilegalne migracije potekajo proti Avstriji (avstrijska meja z Madžarsko je najbolj ogrožena med vsemi).

Bosna in Hercegovina v preteklem letu je po uradnih podatkih v državo ilegalno vstopilo 29.302 oseb. Od tega so jih kot ilegalne migrante registrirali samo 5.655. Temu številu je potrebno dodati še oceno Urada za tujce BiH, ki govori o 6.000 do 7.000 oseb, ki vstopile v državo brez evidentiranja varnostnih sil. Po zadnjih dostopnih podatkih naj bi se v Bosni in Hercegovini nahajalo okoli 10.000 ilegalnih migrantov. Na območju Unsko-Sanskega kantona se nahaja okoli 5.000 ilegalnih migrantov, od tega okoli 1.500 izven nastanitvenih centrov. Pristojni organi so odredili prepoved izhoda ilegalnih migrantov iz nastanitvenih centrov, vendar ukrep ni učinkovit. Neučinkoviti so tudi ukrepi s področja javnega zdravja, zato je potrebno ilegalne migrante obravnavati kot potencialno okužene in izvajati stroge ukrepe za lastno varnost, saj znaten del ilegalnih migrantov poseduje ostre predmete, namenjene za napad.

Od začetka leta so registrirali prihod okoli 3.000 dodatnih ilegalnih migrantov. Do sredine februarja so obravnavali 1.786 ilegalnih migrantov.

Hrvaška: v preteklem letu so obravnavali 1.986 prošelj za mednarodno zaščito. Po uradnih podatkih (številk je podcenjena) so obravnavali 2.524 ilegalnih prehodov v lanskem letu. Obravnavali so 983 organizatorjev ilegalnih prehodov. Hrvaška je postavila premično kovinsko ograjo na mejnem prehodu Maljkovac nedaleč od Velike Kladuše v Bosni in Hercegovini. Podobne ograje bodo postavili tudi na mejnih prehodih Gejkovac in Pašin Potok. Ograja bo predstavljala oviro migrantom, ki bi poskusili nasilno prečkati mejo.

S pojavom novega koronavirusa (SARS-CoV-2), in boleznijo, ki jo ta povzroča (COVID-19) je Hrvaška začela zapletati postopke ponovnega sprejema. V zadnjem času je bilo zaznanih že več primerov, ko je za tujce, ki so bili najavljeni v neformalnem postopku, zahtevala zdravniško potrdilo, da niso okuženi s koronavirusom. Predvsem izstopa primer, ko je za tujce, ki jih je sicer pregledal zdravnik in potrdil, da ne kažejo simptomov okužbe s koronavirusom, Hrvaška kljub temu zahtevala pisno potrdilo, da niso okuženi. Tujci so bili kasneje najavljeni Hrvaški v formalnem postopku, kar pa znatno podaljša čas vračanja (če jih bodo sploh sprejeli) in povzroča dodatne stroške. Trenutno vračanje poteka na način, da tujce, za katere so izpolnjeni pogoji za neformalno vračanje, pregleda zdravnik. Ta oceni, če migranti kažejo znake respiratornih bolezni. Če teh znakov ne kažejo, zdravnik izda potrdilo, ki ga policisti, skupaj s tujci predajo hrvaški policiji. V tem primeru hrvaška policija tujce sprejme, vendar je pričakovati, da se bo s širitvijo korona virusa in sprejemanjem vse ostrejših ukrepov na Hrvaškem ta praksa spremenila oziroma zaostila.

Ocena stanja

Na poslabšanje situacije glede nezakonitih migracij in varovanja zunanje schengenske meje vplivajo predvsem naslednji dejavniki:

- aktivnosti Turčije, usmerjene v izsiljevanje EU z odprtjem meja za ilegalne migrante ter pomoč varnostnih organov ilegalnim migrantom (prevozi, spodbujanje, nasveti),
- naraščajoč migracijski potencial zaradi turških vojaških operacij v Siriji, milijon razseljenih oseb na severu in severozahodu Sirije
- velik migracijski potencial v izvornih/tranzitnih državah bližnjega in srednjega vzhoda ter

- severne in podsaharske Afrike,
- potencial ilegalnih migrantov v severni Grčiji, premeščanje ilegalnih migrantov na celinski del Grčije, nadaljnje uveljavljanje poti in krepitev obsega nedovoljenih migracij proti Albaniji in Severni Makedoniji ter organizirane nedovoljene migracije pri tem,
- umik varnostnih sil Grčije iz meja z Albanijo in Severno Makedonijo ter premeščanje slednjih na mejo s Turčijo,
- obseg in način nadzora meja v Grčiji, razmerje med pravočasnostjo ukrepov varovanja, učinkovitostjo slednjih ter poskusi množičnih ilegalnih prehodov,
- izvajanje/neizvajanje učinkovitih ukrepov za zaježitev nezakonitih migracij v državah zahodnega Balkana, stopnja pripravljenosti balkanskih držav na povečanje obsega nedovoljenih migracij,
- aktivnosti aktivistov nevladnih organizacij in drugih posameznikov pri organizaciji in spodbujanju nedovoljenih migracij (organizirane množične migracije), pričakovanje, da se bodo ti poskusi pojavljali v več tranzitnih državah,
- izboljšanje vremenskih razmer in pogojev za ilegalne prehode,
- Avstrija je v pomoč pri nadzoru notranjih meja napotila okoli 850 vojakov, možna je napotitev več kot 2.000 vojakov. Izvaja intenzivne izravnalne ukrepe. Izvaja stroge ukrepe obvladovanja pandemije, med katere spada tudi zapiranje nekdanjih mejnih prehodov na notranji meji (okoli 50) oziroma nadzor na tistih mejnih prehodih, ki so odprti za promet v omejenem obsegu negotova situacija glede Italije, ki je do sedaj veljala za pomembno tranzitno državo;
- Italija, ki je do sedaj veljala za pomembno tranzitno državo, je razglasila karanteno za celotno območje države in se sooča z nesorazmerno veliko stopnjo okuženosti, zaradi česar se je pojavila problematika zapuščanja države preko notranjih meja in težave pri (organiziranem) tranzitu tovornih vozil v ciljne države. Po zadnjih informacijah je Italija napotila vojake na državno mejo s Slovenijo zaradi preprečevanja ilegalnih migracij in spoštovanja karantene glede Covid-19;
- Madžarska je razglasila izredne razmere in uvedla nadzor na notranjih mejah z Avstrijo in Slovenijo. Na meji s Slovenijo sta odprti dve prehodni točki: Pince in Dolga vas. Zaprt je tudi mednarodni železniški promet;
- Hrvaška je uvedla ukrepe strogega omejevanja vstopa, in je zaprla vse mejne prehode za potniški promet, tujci, ki vstopijo, morajo v karanteno. Odstopila je od izvajanja skupne mejne kontrole in izvajanja mešanega patroljiranja. Zaradi pandemije COVID-19 v Slovenije se velike težave pričakujejo tudi pri ustaljenem postopku vračana migrantov;
- izboljšanje vremenskih razmer in pogojev za ilegalne prehode državne meje;
- Srbija uvaja prepoved gibanja na prostem med 20. uro zvečer in 5. uro zjutraj. "Polijsko uro" bo nadzirala policija in vojska;
- Severna Makedonija je uvedla policijsko uro med 20. in 5. uro. Predsednik Pendarovski je naznanil uvedbo izrednih razmer za 30 dni, ter preklical predčasne parlamentarne volitve.

Zelo verjeten je osip kadrovskih potencialov za obravnavo ilegalnih migrantov in nadzor meja zaradi pandemije, obremenitev z ukrepi s področja javnega zdravja, negotova stopnja obolenja policistov in ostalih varnostnih organov ter vpliv obolelosti in izvajanja dodatnih ukrepov na nacionalno varnost v Sloveniji.

Tveganje s področja ilegalnih migracij je zaradi pričakovanja poslabšanja situacije izrazito povečano. Pričakuje se bistveno povečanje števila ilegalnih prehodov v relativno kratkem času. Trend bistvenega povečanja števila ilegalnih prehodov bi se lahko nadaljeval vse do zimskih mesecev, ko je zaradi slabših vremenskih razmer pričakovati težje pogoje za ilegalne prehode in sezonski upad števila ilegalnih prehodov. Situacija je negotova tudi zaradi vpliva pandemije, zato je zanesljive napovedi zelo težko podati.

Slovenska vojska sodeluje s policijo pri varovanju državne meje skladno z določbami 37. člena ZObr, na podlagi Sklepa o izvajanju pooblastil Slovenske vojske pri širšem varovanju državne meje (VRS, št. 22500-4/2015/2 z dne 17. 10. 2015) in Sklepa o določitvi pravil delovanja Slovenske vojske pri podpori policiji pri širšem varovanju državne meje ter pri varovanju določenih objektov ali območij.

Ker vojaki nimajo pooblastil za prijetje osebe se v primeru, ko mešana policijsko – vojaška patrolja odkrije skupino migrantov in policist iz te mešane patrolje začne z obravnavo migrantov na policijski postaji, vojak ne more sam delovati oziroma ukrepati na terenu, kar po eni strani za operativne potrebe pomeni izgubo časa, po drugi pa tudi nevarnost, da ta lokacija v času postopka s tujci na policijski postaji, ne bo pod nadzorom. Prav tako ne morejo samostojno delovati ali ukrepati tudi vojaške patrolje na opazovalnicah.

Varnostne razmere so se tako poslabšale, da sodelovanje Slovenske vojske s policijo na podlagi četrtega odstavka 37. člena Zakona o obrambi ne zadošča več oziroma učinkovitega nadzora državne meje brez dodatnih pooblastil pripadnikom Slovenske vojske ni več mogoče zagotavljati.

Potreba po aktivaciji izjemnih pooblastil vojske

Policija je v zadnjem letu odkrila več »taborov« migrantov, ki so se zadrževali v gozdu in čakali na nadaljevanje poti. Prav tako so policisti prijemali večje skupine tujcev (npr. primer prijetja več kot 120 migrantov, na območju PP Ilirska Bistrica). Povečalo se je število migrantov prijetih preko vikendov. Ob prijetju večjih skupin tujcev, se tujci skoraj vedno razbežijo, policisti, vključeni v prijetje, večinoma uspejo prijeti zgolj del skupine ali pa posamezne tujce. Pri taktiki prijetja večjih skupin je zelo pomembna številčnost policistov, ki opravljajo prijetje, saj se prijetja izvajajo v gozdu, kjer je veliko možnosti za pobeg. Tako je na primer dne 17. 3. 2020 ob 20.29 OKC PU Ljubljana poročal, da so na PP Kočevje prejeli informacijo, da naj bi se na območju Hrvaške med naseljem Vrt in Dol v bližini državne meje z Republiko Slovenijo, nahajali dve skupini tujcev. V prvi skupini naj bi bilo okoli 100 oseb, v drugi pa 90. Dne 19. 3. 2020 pa je OKC PU Novo mesto sporočil, da so policisti na omenjenem območju skupno prijeli več kot 60 tujcev, katerih državljanstvo ni bilo znano, policisti so z njimi izvedli ustrezne postopke.

Policisti PP Brežice so 18. 3. 2020 prijeli 24 tujcev, med katerimi je 16 državljanov Bangladeša in 8 državljanov Pakistana, ki so na nedovoljen način prestopili državno mejo. OKC PU Novo mesto je z dokumentom obvestil, da so bili rezultati testiranja zaradi suma bolezni Covid-19 za vse tujce negativni. Ker so hrvaški varnostni organi zavrnili opravljanje skupnega ogleda prehoda državne meje in sprejem tujcev, so bili vsi prijeti tujci nastanjeni v Center za tujce Postojna.

Dne 19.3.2020 ob 15.17 je OKC PU Novo mesto sporočil, da so policisti na omenjenem območju skupno prijeli več kot 60 tujcev, katerih državljanstvo še ni znano, policisti pa z njimi izvajajo ustrezne postopke.

Taki primeri se dnevno vršijo.

Pri tovrstnih nalogah policije bi zelo pripomogla tudi izjemna pooblastila vojske, saj bi na ta način lahko vojaki, ki bi bili vključeni v zasedo te osebe tudi napotovali in jim začasno omejili gibanje. Po trenutni pravni podlagi vojaki teh pooblastil nimajo in lahko zgolj opazujejo, kako se skupine migrantov razbežijo, ne morejo pa ukrepati. Pri prijetju večjih skupin policijska postaja večino policistov usmeri v zasedo, zaradi česar obstaja nevarnost nenadzorovanja drugih kontrolnih točk. Gre za velike obremenitve policijskih enot, ki izvajajo postopke s tujci, ki so dolgotrajni in zahtevni. Na najbolj obremenjene policijske uprave se sicer napotuje kadrovska pomoč iz drugih policijskih enot, policiste Specializirane enote za nadzor meje, vodnike službenih psov, policiste konjenike, občasno pa tudi Specialno enoto Generalne policijske uprave. Vpoklicani so bili tudi pomožni policisti. Ne glede na kadrovska pomoč, je delovanje policije po gozdu zahtevno in z obstoječimi kadri ni dovolj učinkovito kot bi bilo mogoče to z aktivacijo izjemnih pooblastil Slovenske vojske.

Upoštevati je treba, da so se v zadnjem letu začeli tudi napadi na policiste s strani migrantov. Le-ti se navadno zgodijo prav ob prijetju. Tudi v tovrstnih primerih, bi bila aktivacija izjemnih pooblastil vojske učinkovita, saj bi vojaki lahko osebe prijeli z napotovanjem, ob napadu pa bi uporabili pooblastilo silobrana. Po trenutni pravni podlagi vojaki ne morejo napotovati in lahko na napad odgovorijo v mejah silobrana šele, ko so napadeni.

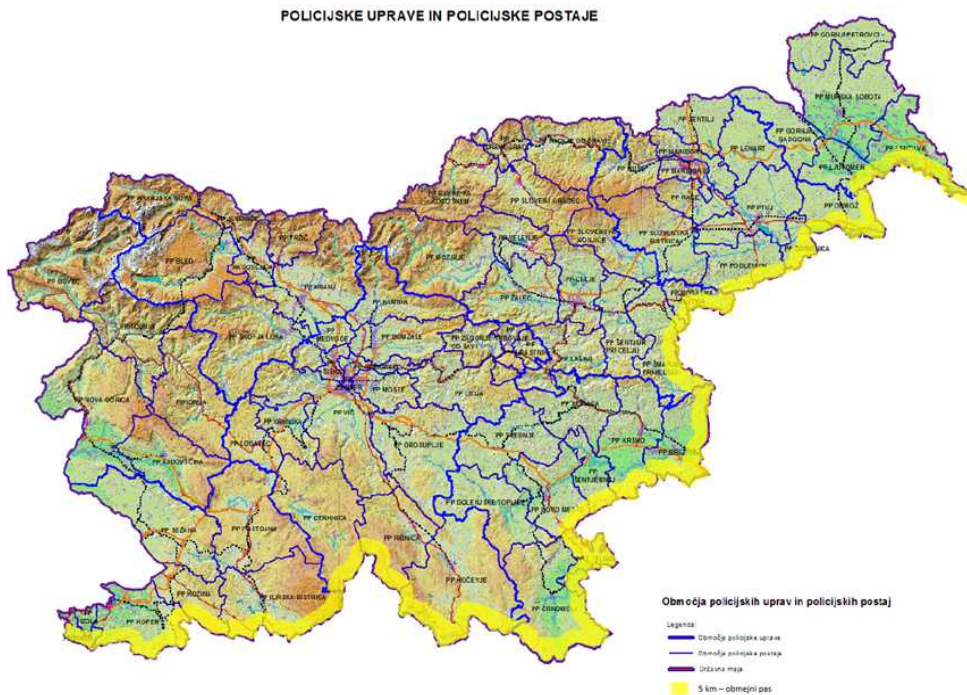
Z aktivacijo izjemnih pooblastil bi se bistveno okrepila vloga Slovenske vojske pri varovanju državne meje. Pooblastila navedena v 37.a členu ZObr bi pripadniki Slovenske vojske izvajali v skladu z operativno taktičnim načrtom policije, vodenjem, usmerjanjem in nadzorom policije ter pod pogoji, ki so predpisani za policiste oziroma v skladu z Zakonom o nalogah in pooblastilih policije, o opravljenih pooblastilih pa bi morali nemudoma obvestiti policijo.

Na podlagi vsega navedenega izhaja, da trenutne varnostne razmere terjajo maksimalno angažiranost policije, saj se povečuje število migrantov, ki nezakonito vstopajo v Slovenijo iz Hrvaške ter da obstajajo ponovne težave pri vračanju tujcev nazaj na Hrvaško. Tveganje s področja ilegalnih migracij je zaradi pričakovanja poslabšanja situacije izrazito povečano. Pričakuje se bistveno povečanje števila ilegalnih prehodov v relativno kratkem času, ki bo trajal vse do zimskih mesecev. Upoštevati je treba tudi, da policija izvaja številne dodatne naloge zaradi razglašene epidemije (nadzor na meji z Italijo in Avstrijo, spremljanje organiziranih konvojev ipd). Operativne zmogljivosti policije so, kljub uporabi pomožne policije zaradi ukrepov za zajezitev in obvladovanje epidemije COVID-19 bistveno omejene (policija mora zagotoviti dovolj rezervnega sestava, ki trenutno ni operativen).

Glede na trenutne razmere so bile izčrpane že vse kapacitete znotraj policije (vključno s premestitvami, napotitvami in uporabo pomožne policije), utemeljeno pa je pričakovati, da se bodo varnostne razmere na področju migracij slabšale, aktivnosti policije pri izvajanju ukrepov zajezitve in obvladovanja epidemije pa se bodo povečevale. S ciljem učinkovitega preprečevanja nezakonitih migracij je zato treba pri zagotavljanju javne varnosti vključiti tudi druge institucije varnostnega sistema.

K I. točki sklepa

Določeno je, da varnostne razmere, ki so tudi posledica zaostrenih zdravstvenih razmer zaradi epidemije COVID-19, zahtevajo, da pripadniki Slovenske vojske sodelujejo s Policijo pri širšem varovanju državne meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško in pri tem izvajajo pooblastila, določena v prvem odstavku 37.a člena Zakona o obrambi. Pooblastila izvajajo skupaj s Policijo, v skladu z operativno taktičnim načrtom in pod vodstvom, usmerjanjem in nadzorom policije, na območju odsekov policijskih uprav, sektorjev in sekcij, ki so priloga sklepa, v pasu 5 km zračne linije od mejne črte ali do najbližje cestne komunikacije, če cestne komunikacije v tem pasu ni.

K II. točki sklepa

Četrty odstavek 37.a člena določa, da se izjemna pooblastila lahko izvajajo največ nujno potreben čas za izvedbo, vendar ne več kot tri mesece. Skladno s tem je določeno, da se izjemna pooblastila izvajajo največ tri mesece. Varnostne razmere, ki so pogojene tudi z ukrepi za zaježitev in obvladovanja epidemije COVID-19 zahtevajo, da se izjemna pooblastila podelijo za skrajno obdobje, ki ga določa zakon, saj na podlagi ocen ni mogoče pričakovati, da se bodo varnostne razmere izboljšale, nasprotno, zaradi ugodnih vremenskih pogojev in razmer v Turčiji in drugih državah je pričakovati, da se bodo nezakonite migracije povečevale vse do konca leta, prav tako pa bo razglašena epidemija trajala daljše časovno obdobje.

Na podlagi četrtega odstavka 37.a člena ZObr, ki določa, da se obdobje izvajanja izjemnih pooblastil vojske, lahko pod istimi pogoji ponovno podaljša, bo Vlada Republike Slovenije Državnemu zboru lahko predlagala podaljšanje tega obdobja, če bo ugotovila, da varnostne razmere še vedno to terjajo oziroma so izpolnjeni pogoji za podaljšanje izvajanja izjemnih pooblastil vojske.

K III. točki sklepa

Določeno je, da Vlada Republike Slovenije o izvajanju izjemnih pooblastil Slovenske vojske pri širšem varovanju državne meje sproti seznanja delovni telesi Državnega zbora, pristojni za obrambo in notranje zadeve, in sicer s poročilom vsakih 14 dni po uveljavitvi tega sklepa in poročilom v enem

mesecu po prenehanju izvajanja pooblastil v skladu s tem sklepom.

K IV. točki sklepa

Vladi Republike Slovenije se nalaga, da v petih dneh po objavi sklepa določi pravila delovanja slovenske vojske pri širšem varovanju državne meje. Pravila delovanja pojasnjujejo pravila, načela, odgovornosti in definicije pravil delovanja ter določajo pristojnosti za delovanje enot Slovenske vojske pri podpori policiji pri širšem varovanju državne meje, kjer slovenska vojska izvaja konkretne naloge opredeljene z načrtom policije.

K V. točki sklepa

Določeno je, da sklep začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.